

Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğinin Öğrencilerin Kariyer Planları Üzerindeki Etkisi

The Effect of Employment Quality of Tourism Industry on Students' the Career Plan

Yrd. Doç. Dr. Atınc OLCA

Gaziantep Üniversitesi
Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu
E-posta: olcay@gantep.edu.tr

Mehmet DÜZGÜN

Gaziantep Üniversitesi
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
E-posta: duzugun06@hotmail.com

Öz

Mesleki turizm eğitimi gören öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri alanda istihdam edilmelerinin hem kariyer planlamaları açısından hem de ülke turizminin geleceği açısından önemi büyüktür. Yapılan bu araştırmanın amacı mesleki turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörünün istihdam niteliğinin kariyer planlarına olan etkisini ortaya koymaktır. Bu amaçla oluşturulan anket formu 2014 yılının Aralık ayında Gaziantep'te bünyelerinde turizm eğitimi verilen üç farklı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde eğitim gören 406 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Betimsel analiz yöntemi ile gerçekleştirilen bu araştırmaya katılan 9,10,11 ve 12. sınıf düzeyinde eğitim gören öğrencilerin anket formunda yer alan ifadelerle verdikleri cevaplar analiz edilmiş; öğrencilerin turizm sektöründe kariyer yapmanın toplum nezdinde bireye saygınlık kazandıracağı görüşünde oldukları ancak öğrencilerin sektördeki iş bulma ve çalışma koşullarına yönelik değerlendirmelerinin öğrencilerin kariyerlerini turizm sektöründe sürdürmelerinde olumsuz bir etkisinin olduğu sonucu tespit edilmiştir. Bununla beraber araştırmaya katılan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma arzuları ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutların tamamı arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Sektörü, Turizm Eğitimi, Kariyer Planlama.

Abstract

Employment of students in vocational tourism training in the field where they continue their education has great importance both in terms of career planning and the future of the country's tourism. The purpose of this study carried out is to reveal the impact to their career plans of the nature of employment in the tourism sector among the students in vocational tourism training. A questionnaire created for this purpose was applied to 406 students studying in three different Vocational and Technical High School that give tourism education in Gaziantep in December 2014. The answers to the statements in the questionnaire by the students studying at 9,10,11 and 12th grade levels were analyzed and it was determined that students think that making a career in the tourism sector gives dignity to the individual in society, however assessments of working conditions and finding a job in the industry of students has a negative effect on pursuing careers in the tourism sectors of students. However, it was determined that there was a significant relationship between the desire to work in the tourism sector of the students surveyed and all of the dimensions relating to the quality of employment in the tourism sector.

Keywords: Tourism Industry, Tourism Education, Career Planning.

1.Giriş

Uluslararası turizm hareketlerindeki artış ve buna bağlı olarak sektörün ekonomik anlamda hızlı bir şekilde büyümesi, turizmi 21. yüzyılın en önemli sosyal ve ekonomik olgularından biri haline getirmiştir (Fong vd., 2014: 68). Turizm hareketlerinin tarihsel gelişimine bakıldığında, 1950'li yıllarda uluslararası seyahatlere katılan toplam kişi sayısı yaklaşık olarak 25 milyon kişi iken, 2013 yılında bu rakamın yaklaşık 1.08 milyar kişiye ulaştığı görülmektedir (Unwto Tourism Highligts, 2014: 2). Bunun yanında dünya genelinde 2020 yılında, uluslararası turizm hareketlerine katılan kişi sayısının 1,6 milyara ulaşması ve uluslararası turizm gelirlerinin de 2 trilyon dolara yükseleceği öngörülmektedir (Demirkol ve Pelit, 2002: 126). Küreselleşme olgusu turizm sektörünün ekonomik anlamda dünyanın en hızlı büyüyen sektörlerinden birisi olmasını sağlamıştır (King ve Hang, 2011). Hem ülkeler hem de işletmeler oluşturdukları turistik ürün ve hizmeti sunacak ve pazarlayacak kalifiye elemanlara ihtiyaç duymaktadır. Turizm sektörünün istihdam alanının oldukça geniş olmasından dolayı sektörün nitelikli personel ihtiyacı her geçen gün artmaktadır (Wang vd.,2010: 48) Turizm sektöründe kaliteli bir hizmetin var olabilmesi için eğitilmiş kişilerin turizm sektöründe istihdam edilmesi gerekmektedir (Ünlüönen, 2004; Ünlüönen, 2000). Turizmin emek-yoğun bir sektör olmasından dolayı, sektörün tüm bileşenleri insanın etrafında kümelenmiştir. Bu noktada, sektörde istihdam edilmeyi hedefleyen öğrencilerin sektördeki kariyer fırsatları, ücretler ve çalışma koşullarına ilişkin görüş ve tutumları önem kazanmıştır (Bloome vd., 2009: 7).

Küçülen dünyada çalışma yaşamında nitelikli işgörenlerin istihdam edilmesi zorunlu hale gelmiştir. Turizm endüstrisinde istihdam edilecek personelin niteliği hizmetin kalitesini ve devamlılığını sağlayabilmek için önemlidir. Bundan dolayı, turizm işletmelerinde istihdam edilecek işgörenlerin nitelikleri ve kariyer planları önem kazanmıştır (Dinçer vd., 2013: 42). Turizm sektörü genel anlamda; düşük ücretlerin ödendiği, iş garantisinin olmadığı, çalışma saatlerinin uzun olduğu ve mevsimsel özellikleri olan bir sektör olarak bilinmektedir (Teng, 2008: 78). Diğer taraftan turizm sektöründeki yüksek personel devir oranı sektörde kariyer yapmak isteyen kişi sayısının düşük olduğunun da bir göstergesidir (Dawson vd., 2011: 292). Turizm eğitimi gören öğrenci sayısındaki artışın turizm sektörüne yansımalarının düşük olması, turizm sektöründe çalışacak vasıflı iş gören ihtiyacının artması ve tüketicilerin beklentilerinde meydana gelen değişiklikler noktasında bir takım problemlerin var olması konunun hem sektör hem de turizm eğitimi almakta olan öğrenciler açısından sorgulanmasını gündeme getirmektedir (Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2013; Arman ve Şahin, 2013; Aslan vd., 2012; Baltacı vd., 2012; Çatı ve Bilgin, 2013; Duran ve Gümüş, 2013; Avcı, 2011; Pelit ve Öztürk, 2010; Türkay ve Yağcı, 2007).

Türkiye'de turizm eğitimi almış mezun öğrencilerin büyük bir kısmı turizm sektörü dışındaki sektörlerde iş yaşamlarına devam etmektedir (Aymanıkuy vd., 2013; Duman vd., 2006; Ehtiyar ve Üngören, 2008;). Turizm eğitimi gören öğrencilerin sektörde çalışmamasının ve sektöre yönelik tutumlarının olumsuz oluşunun nedenleri arasında; turizm sektörünün beklentilerini karşılamıyor olması, sektördeki kariyer olanaklarının yetersiz olması ve sektörde yapılan işlerin düşük statülü olarak değerlendirilmesi gösterilebilir (Baum, 2007; Baron ve Maxwell, 2003; Jenkins, 2001; Kusluyan ve Kusluyan 2000; Altman ve Brothers, 1995; Getz, 1994).

2. Literatür Taraması

2.1. Kariyer Planlama

Kariyer genel anlamda bireyin yapmakta olduğu işinde hiyerarşik anlamda ilerlemesini ifade eder (Kozak ve Dalkırançoğlu, 2013:43). Diğer taraftan bireyin tüm yaşamını kapsamasından dolayı kariyer sürecinin dinamik ve çok yönlü olduğu kabul edilmektedir (Nystrom, 2008:216). Kariyer bireyin meslek yaşamına başlamadan önce oluşan, meslek yaşamı boyunca olgunlaşan ve meslek yaşamı sonrasında da devam eden bir süreçtir (Patton ve McMahon, 2006: 4). Kariyer kavramı, birey açısından yaşamının oldukça uzun bir zaman dilimini kapsayarak birçok alanda etkisini hissettirir ve bireyin sadece işini değil aynı zamanda yaşamdan ne beklediğini ve amaçlarını da ortaya koyar (Akkoç, 2012: 50). Bununla beraber kariyer, bireyin meslek yaşamı boyunca mesleğinde ilerlemesi ve deneyim kazanmasıdır (Erdoğan, 2003: 11).

Bireyler iş yaşamına atıldıkları ilk andan itibaren geleceğe yönelik planlarını yaparak, arzularını tatmin etmeyi ihtiyaçlarını karşılamayı, işlerinde ilerlemeyi dolayısıyla da başarılı olmayı hedeflerler (Kozak, 2001:74). Bu noktada, her bireyin iş hayatında başarılı olabilmesi için kariyer planlaması yapması oldukça önemlidir. Bunun için de bireyin ilk olarak sahip olduğu bilgi, beceri ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak kendisine en uygun ilgi alanını belirlemesi gerekmektedir (Uğur, 2003:247). Kariyer planlama kişinin çocukluk döneminde başlayıp, yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Super, 2003: 34). İlköğretim ve lise yıllarından itibaren oluşan kariyer olgusu; fiziksel ve temel ihtiyaçlar, aile, zihinsel özellikler, cinsiyet, merak ve kişinin prestij ihtiyacına bağlı olarak gelişim göstermektedir. Dolayısıyla kariyer planlama, bireyin ihtiyaçlarına paralel olarak gelişir ve çocukluktan yetişkinliğe dek devam eder (Bayraktaroğlu, 2008:146). Bu süreç içerisinde; kişilerin iş ortamında var olan fırsat ve seçenekleri değerlendirmeleri, kariyerlerine yönelik hedeflerini belirlemeleri, hedeflerine ulaşmalarında izleyecekleri aşamaları ve bu aşamalarda geçirecekleri zamanın planlamasını yapmalarını sağlayacak gelişimsel faaliyetlerin belirlenmesi işlemlerini barındırır (Özen, 2011: 83).

Bireylerin seçmiş oldukları meslekler, gelecekte nasıl bir yaşam sürdüreceklerini doğrudan etkileyecektir. Turizm eğitimi almakta olan lise öğrencilerinin yetenekleri çerçevesinde iyi değerlendirilmesi için onların mesleki eğitimleri süresince yakından tanınması, takip edilmesi ve kariyer planlamalarıyla ilgili hedef ve beklentileri konularında öğrencilerle ilgilenilmesi ve rehberlik yapılması gerekmektedir (Olçay ve Çelik, 2010). Öğrencilerin kariyer kararlarını etkileyen birçok faktör söz konusudur. Bunlardan bir kısmını çalışmayı planladıkları mesleklere yönelik inanç ve genellemeleri oluşturur. Diğer taraftan meslekleri değerlendirme ve tercih yapma noktasında bireysel değerlendirmeler öne çıkmakta ve bu değerlendirmeler de yaş, cinsiyet gibi değişkenlere göre farklılık arz etmektedir (Halis, 2013: 203).

2.2. Turizm Sektörünün İstihdam Niteliği

Turizm sektörünün emek-yoğun bir nitelik taşıması, otomasyona diğer sektörlere göre daha az imkân sağlamasından ileri gelmektedir. Dolayısıyla turizm sektöründe insan faktörü diğer sektörlere göre daha ön plandadır (Yanardağ ve Avcı, 2012:43). Dünya turizm pazarında önde gelen ülkeleri çekici ve cazip kılan unsurların, sadece maddi yatırımlar ya da tarihi kültürel zenginliklerden ibaret olmadığı bunun yanında söz konusu imkân ve kaynakları değerlendiren insan ve organizasyon gücü olduğu görülmektedir (Çeken ve Erdem, 2003).

Turizmde sektörün gerekli gördüğü niteliklere sahip olan çalışanların var olması, alt ve üst yapı imkânlarının kaliteli ve çağdaş olmasından daha önemlidir (İçöz, 1991: 15). Bununla beraber turizm sektöründe hizmet kalitesi, istihdam edilecek işgörenlerin niteliği ile yakın bir ilişki arz etmektedir (Kılıç, 2014: 420). Bunlara ek olarak turizm sektörünün istihdam niteliğinin bazı özellikler taşımaktadır. Turizm sektöründe istihdam edilen çalışanlar sosyo-ekonomik ve demografik özellikler bakımından farklı özelliklere sahip bireylerden oluşmaktadır. Dolayısıyla aynı işletmede çalışan işgörenlerin yaş, kültür ve eğitim seviyeleri farklılık arz edebilmektedir. Bununla beraber turizm sektöründe istihdam edilen bayan çalışan sayısı diğer sektörlerle göre yüksektir. Ancak çalışma şartlarının ağır olmasından dolayı bayan çalışanların sektörde uzun bir süre istihdam edilemediği görülmektedir. Diğer taraftan sektörün özellikle ulaştırma ve konaklama gibi alt dallarında görev yapan çalışanlar farklı periyotlarda yirmi dört saat hizmet sunmaktadırlar. Turizm sektöründe turistik talebin yılın belli dönemlerinde artış göstermesine bağlı olarak bu dönemlerde istihdam edilen çalışanlar turistik talebin gerilediği dönemlerde işsiz kalabilmektedirler. Dolayısıyla turizm sektöründe istihdamın mevsimsel olabileceği özelliği söz konusudur (Demirkol vd., 2004: 74). Yapılan bu araştırmada ise öğrencilerin turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik değerlendirmeleri “İş Bulma ve Çalışma Koşulları, Toplumun Sektöre Yönelik Algısı, Kariyer Beklentisi, Eğitim, Ücret ve Cinsiyet” boyutları altında yer alan ifadeler aracılığı ile tespit edilmiştir.

3. İlgili Araştırmalar

Konuya ilişkin alanyazın incelendiğinde turizm eğitimi gören öğrenci sayısının sürekli artması birçok araştırmacının dikkatini çektiği için turizm eğitimi gören öğrencilerin konu alındığı farklı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda ise ağırlıklı olarak; öğrencilerin turizm sektörüne yönelik tutumları, beklentileri, sektörde çalışma eğilimleri gibi konular öne çıkmaktadır. Bu araştırmalar aşağıda gösterilmiştir.

Turizm eğitimi alan öğrencilerin kariyer planlamaları ile ilgili yapılan araştırmaların daha çok lisans ve önlisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (Koç vd., 2014; Wang vd. 2014; Choi ve Kim 2013; Kim ve Park, 2013; Saukkonen vd 2013; Dinçer vd., 2013; Hsu 2012; Kim vd., 2010; Jiang ve Tribe, 2009; Richardson, 2009; Lu ve Adler, 2008; Roney ve Öztin, 2007; Zhang ve Wu 2004; Aksu ve Köksal, 2005; Kuşluyan, 2003; King vd., 2003; Birdir, 2002; Chen vd., 2000; Koyuncu 2000; Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000; Getz, 1994; Koko ve Guerrier, 1994; Baron ve Maxwell, 1993; Pavesic ve Brymer 1990).

Turizm eğitimi görmekte olan öğrencilerin sektörde yapmış oldukları staj uygulamaları, çok değerli iş deneyimleri kazandırması yönüyle öğrencilerin eğitimine büyük katkı sağlamaktadır (Zopiatis ve Theocharous, 2013: 34). Turizm sektöründe yapılan stajlar yoluyla öğrenciler eğitimleri süresince öğrendikleri teorik bilgileri uygulamaya dönüştürme fırsatı yakalamaktadırlar (Pang vd., 2013: 6). Öte yandan turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektöründe kariyer algılamaları üzerinde yaşamış oldukları olumlu ve olumsuz staj deneyimlerinin etkisi oldukça büyüktür. (Chen ve Shen 2012). Koç vd. (2014) Türkiye’de üniversite düzeyinde turizm eğitimi gören 603 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiş oldukları araştırmalarında öğrencilerin %18.3’ünün turizm sektörü dışındaki sektörlerde kariyerlerini sürdürme niyeti taşıdıklarını, bu durumun ise ülke kaynaklarının israf edilmesi anlamına geldiğini belirtmişlerdir. Wang vd. (2014) sektördeki staj deneyimlerinin öğrencilerin sektöre yönelik kariyer bağlılıkları üzerinde etkili olduğu tespit etmişlerdir. Bununla beraber yapılan araştırmada Tayvan’da üniversite düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin yapmış oldukları stajların sonunda sektörde çalışmaya ilişkin kaygı seviyelerinin

azaldığını ortaya konulmuştur. Zopiatis ve Theocharous (2013) turizm eğitimi gören 166 öğrenci üzerinde yapmış oldukları araştırmalarında staj deneyimleri olumlu olan öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe kariyerlerini sürdürme niyetinde olduklarını tespit etmişlerdir. Kim ve Park (2013) Güney Kore' de önlisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin yapmış oldukları stajlar esnasında kazanmış oldukları deneyimlerin sektöre yönelik algılamalarını olumluya doğru değiştirdiğini ortaya koymuştur. Hsu (2012) stajların öğrencilerin kariyer planlamaları üzerindeki etkisini konu aldıkları araştırmasında staj esnasında öğrencilerin sektöre yönelik pozitif izlenimlerinin kariyerlerini sektörde sürdürme isteği üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Fong vd. (2014) turizm eğitimi görmekte olan öğrencilerin staj uygulamalarını gerçekleştirecekleri işletmelerin tercih edilmesinde öğrenciler tarafından kullanılan seçim kriterlerini konu aldıkları araştırmalarında turizm işletmeleri tarafından ödenen ücretlerin öğrenciler açısından önemli bir kriter olarak değerlendirildiğini tespit etmişlerdir.

Saukkonen vd. (2013) Finlandiya'da 283 öğrenci ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında almış oldukları eğitimin turizm sektöründe çalışma niyeti üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin %71'inin eğitimden hem eğitimden önce hem eğitimden sonra turizm sektöründe çalışmayı düşündükleri %5'inin ise eğitimden önce turizm sektöründe çalışmayı düşünmeyip eğitimden sonra düşündükleri, %7'sinin ne eğitimden önce ne de eğitimden sonra turizm sektöründe istihdam edilmek istemediklerini tespit etmişlerdir. Choi ve Kim (2013) yapmış oldukları araştırmalarında araştırmaya katılan öğrencilerden sektörde çalışmaya yönelik motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu öğrencilerin kariyer karar verme sürecinde daha pozitif olduklarını tespit etmişlerdir. Dinçer vd. (2013) yaptıkları araştırmalarında önlisans öğrencilerinin her ne kadar turizm endüstrisine karşı olumsuz tutumları olsa da öğrencilerin turizm endüstrisine karşı olumlu tutumlarının daha fazla olduğunu, Turizm Meslek Lisesi mezunu olup önlisans öğrenimlerini sürdüren öğrencilerin, turizm sektöründe deneyimlerinin olmasından dolayı sektöre bağlılıklarının daha fazla olduğunu belirtmişlerdir.

Kim vd. (2010) araştırmalarında turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektöründeki terfi imkânlarından dolayı sektörde kariyerlerini devam ettirmek için istekli olduklarını tespit etmişlerdir. Lu ve Adler (2008) yaptıkları araştırmalarında araştırmaya katılan öğrencilerin %68'inin turizm sektöründe kolay bir şekilde iş bulabileceklerinden dolayı sektörde kariyerlerini sürdürme noktasında istekli olduklarını tespit etmişlerdir. Chen vd. (2000) Tayvan'da yaptıkları araştırmalarında üniversitelerde turizm eğitimi gören öğrencilerin %70'inin sektörde çalışma noktasında istekli oldukları sonucunu tespit etmişlerdir.

Richardson (2009) Avustralya'da yaptığı araştırmada lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin genel olarak turizm sektöründe kariyer yapmak istemediklerini belirlemiştir. Jiang ve Tribe (2009) Çin'de turizm eğitimi görmekte olan öğrencilerin kariyer planlarını konu aldıkları araştırmalarında ise turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektöründe uzun yıllar çalışma konusunda kararsız olduklarını tespit etmişlerdir.

İlgili alanyazında, lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin turizm sektöründeki çalışma saatlerini olumsuz olarak nitelediklerini ortaya koyan farklı çalışmaların yapılmış olduğu da görülmektedir. Roney ve Öztin (2007) 450 lisans ve önlisans turizm öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmalarında öğrencilerin %70,6'sının turizm sektöründe çalışmanın bireye ekonomik anlamda büyük bir getirisinin olduğunu buna karşın araştırmaya katılan öğrencilerin %79,3'ünün turizm sektöründe düzensiz çalışma saatlerinin olduğunu değerlendirdiklerini tespit etmişlerdir. Zhang ve Wu

(2004) araştırmalarında Çin'de lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe kariyerlerini sürdürmelerine yönelik olarak tutumlarının negatif olduğunu ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde Aksu ve Köksal (2005) gerçekleştirdikleri çalışmalarında lisans öğrencilerinin turizm sektörüne uzun çalışma saatleri ve düzensiz bir çalışma programı söz konusu olduğundan dolayı öğrencilerin sektöre bakış açılarının olumsuz olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer taraftan Koyuncu (2000) turizm sektöründe stajını tamamlamış 199 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırmasında öğrencilerin %87,9'unun sektördeki çalışma saatlerini düzensiz olarak nitelediğini ve öğrencilerin %83,9'unun sektörde görev yapan yöneticilerin yetersiz olduklarını düşündüklerini tespit etmiştir.

King vd. (2003) Hong Kong ve Avustralya' da turizm eğitimi almış 443 mezun öğrencinin turizm sektörüne yönelik algılamaları üzerine gerçekleştirdikleri araştırmalarında, mezun öğrencilerin mezuniyetlerini izleyen 3-5 yıllık bir süreçte turizm sektöründe çalışmadıklarını ortaya koymuştur. Kuşluyan ve Kuşluyan (2000) yaptıkları araştırmalarında turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm sektörüne olan bağlılıklarının oldukça düşük olduğunu ve araştırmaya katılan öğrencilerin sadece %42'sinin turizm sektörünün çalışma koşulları hakkında bilgi sahibi olduklarını tespit etmişlerdir. Getz (1994) ve Baron ve Maxwell (1993) araştırmalarında turizm eğitimi almış mezunların meslek yaşamlarına başladıktan kısa bir süre sonra turizm sektöründen ayrılmak istedikleri sonucunu tespit etmişlerdir. Koko ve Guerrier (1994) turizm eğitimi almış mezunların turizm sektöründeki motivasyon araçlarının yetersizliği nedeniyle turizm sektöründen ayrıldıklarını belirtmişlerdir. Pavesic ve Brymer (1990) lisans düzeyinde turizm eğitimini tamamlayan mezun öğrencilerin %53'ünün 1-5 yıl arasındaki süreçte turizm sektöründen ayrıldıklarını tespit etmişlerdir.

Ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerinin de dahil edildiği öğrencilerin kariyer planlamaları ve sektörde çalışmaya karşı tutumlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan çeşitli araştırmalar da mevcuttur ve yapılan bu araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır (Arman ve Şahin, 2013; Türkay ve Solmaz, 2011; Ehtiyar ve Üngören, 2008; Duman vd., 2006; Taşkın 2006; Ünlüönen ve Boylu, 2005; Cothran ve Combrink, 1999).

Arman ve Şahin (2013) Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nde eğitim gören ve staj uygulamalarına katılan toplam 202 öğrencinin turizm sektöründeki işletmelerden beklentilerini incelemişlerdir. Lise düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenciler staj esnasında aldıkları eğitimin, mesleki gelişimlerine katkıda bulunmasını beklemektedir. Bunun yanında araştırmaya katılan öğrenciler, staj uygulamalarının kendilerine iş disiplini kazandırmasını ve sosyal çevrelerini genişletmesini beklemektedirler. Araştırmaya katılan öğrenciler, staj yerlerine pozitif düşüncelerle ve istekli gitmektedir. Turizm işletmelerine staj yapmak üzere gidecek olan öğrenciler, staj uygulamalarının turizm mesleğini tanımaya ve sevmeye imkân sağlayacağını, barınma gibi temel ihtiyaçların iş yeri tarafından karşılanacağını ve okulda öğrendikleri teorik bilgilerini uygulama şansı yakalayacakları yönünde psikolojik beklenti içinde oldukları araştırmacılar tarafından tespit edilen diğer sonuçlardır.

Türkay ve Solmaz (2011) liderlik yeteneği ve kariyer değerlerinin turizmde kariyer yapma isteği üzerindeki etkilerini araştırdıkları çalışmalarını; lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde turizm eğitimi alan toplam 287 öğrenci üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Yapılan araştırmada, araştırmaya katılan öğrencilerden %56,4'ünün turizm eğitimi almayı isteyerek seçtiği, %16,7'sinin kararsız olduklarını ve istemeyerek seçenlerin oranının ise % 19,2 olduğunu tespit etmişlerdir. Bunun yanında araştırmaya katılan öğrencilerin % 65,5 turizmde kariyer olanakları hakkında bilgi

sahibi olduğu, öğrencilerin %55,7'inin stajını tamamladığı % 40,4'ünün ise stajlarını tamamlamadıkları tespit edilen diğer araştırma sonuçlarıdır.

Ehtiyar ve Üngören (2008) tarafından 212'si üniversite ve 284'ü lise düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrenciler üzerine yapılan başka bir çalışmada okuduğu bölümü bilinçli ve isteyerek seçen öğrencilerin turizm sektöründe kariyerlerini planlama konusunda daha pozitif ve umutlu, sektöre yönelik kaygı düzeylerinin ise daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin gelecekteki belirsizlikten, hedef ve amaç eksikliğinden dolayı kendilerini güvende hissetmedikleri de görülmüştür. Cothran ve Combrink (1999) ise Amerika'da yapmış oldukları çalışmalarında lise öğrencilerinin gelecekte turizm sektöründe kariyerlerini sürdürme noktasında istekli olduklarını tespit etmişlerdir.

Duman vd., (2006) lisans, ön lisans ve lise düzeyinde eğitim gören öğrencilerin kariyer beklentileri üzerine yaptıkları çalışmada çalışmaya katılan lise, ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin, turizm sektöründeki çalışma saatlerinin düzensiz ve uzun olduğunu düşündüklerini belirlemişlerdir. Bununla beraber çalışmaya katılan öğrenciler sektörde ödenen ücretlerin ise yetersiz olduğunu değerlendirmektedirler. Öte yandan çalışmaya katılan öğrenciler turizm eğitimi almayı isteyerek seçtiklerini, gelecekteki kariyerlerini turizm sektöründe gördüklerini belirtmişlerdir. Çalışmada dikkat çeken bir diğer önemli sonuç ise turizm sektöründe çalışma konusunda lisans ve lise düzeyinde eğitim gören öğrencilerin ön lisans öğrencilerine göre daha istekli olduklarının belirlenmiş olmasıdır.

Taşkın (2006) Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri'nde eğitim gören 250 11. sınıf öğrencisinin staj sorunlarını incelediği çalışmada, öğrencilerin çalışma saatlerinin çok fazla ve düzensiz olmasının öğrencilerde yılmaya yol açtığını, yasal çalışma saatlerinin üzerindeki çalışmalar için mesai ücreti ödenmemesinin, birçok işletmede eğitimden sorumlu personel bulunmamasının ve ağır çalışma koşulları öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe çalışma düşüncelerini olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

Ünlüönen ve Boylu (2005) lise düzeyinde turizm eğitimi gören öğrenciler üzerine yapılan çalışmalarında, öğrencilerin gerek bölümlere ayrılmasında gerekse mezuniyet sonrasında istihdam sorunu yaşamamaları için, okullardaki rehberlik hizmetlerinin artırılmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Yapılan literatür çalışmasında Türkiye'de ve yurtdışında turizm eğitimi gören öğrencilerin kariyer planlarını konu alan çalışmaların daha çok üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrenciler üzerine odaklandığı tespit edilmiştir. Bununla beraber söz konusu çalışmalarda üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin turizm sektöründe kariyerlerini sürdürme noktasında isteksiz oldukları ortaya konulmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin gelecekteki kariyerleri açısından doğru zamanda ve isabetli kararlar verebilmeleri turizm sektöründe kariyer planlamalarını üniversite eğitimine geçmeden önce gerçekleştirmeleri ile yakından ilgilidir. Çalışmanın alan yazına bu yönüyle katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

4. Araştırmanın Yöntemi

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, turizm sektörünün istihdam niteliğinin Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nde turizm eğitimi görmekte olan öğrencilerin kariyer planları

üzerindeki etkisinin tespit edilmesidir. Bununla beraber araştırmada öğrencilerin turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik değerlendirmeleri ile eğitim gördükleri okul ve alan türü ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkiler ortaya konulmuştur.

Kariyer planlaması lise yıllarında başlamaktadır (Dinçer vd., 2013: 54). Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında turizm eğitimi alan öğrencilerin aldıkları eğitimlerine uygun mesleklerde istihdam edilmesi hem gelecekteki kariyer planları açısından hem de Türk turizminin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda Türkiye’de turizm eğitiminin ilk ayağı olan ve bünyelerinde turizm eğitimine ait alan ve dalların olduğu mesleki ve teknik eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bilimsel araştırmalar söz konusu liselerin bu görevi yerine getirebilmesinde anahtar bir rol oynar. Konuyla ilgili daha önce yapılan birçok araştırma lisans ve ön lisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma ilk defa Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri’nde turizm eğitimi almakta olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmesi yönüyle önemlidir. Diğer taraftan yapılan bu araştırma elde edilen bulgular neticesinde hem eğitim kurumlarındaki uygulayıcılara hem de sektör temsilcilerine öğrencilerin turizm sektöründe kariyer planlarının sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için sunulan öneriler bakımından önem taşımaktadır.

4.2. Araştırma Evreni

Evren, araştırmacıların çalışma alanlarını oluşturan örneğini seçerek edindiği ve sonuçları genelleştirebildiği gruptur. Her araştırmanın evreni kendine özgüdür. Bununla beraber iki tür evren vardır. Birincisi genel evren, diğeri ise çalışma evrenidir. Genel evren, soyut bir kavramdır ve tanımlanması kolay ancak ulaşılması zor ve hatta genellikle olanaksız bir bütündür. Çalışma evreni ise ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının, doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak hakkında değerlendirmelerini belirtebileceği evren çalışma evrenidir. (Altunışık vd., 2007; Karasar, 2004; Bal, 2001). Veri analizinin adımlarından biri olan veri toplama işlemi ise tamsayım ve örnekleme olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Araştırma yapılmak istenen birimlerin tamamının oluşturduğu topluluğa anakütle, anakütlenin tamamının gözlemlenmesine ise tamsayım denir (Bayram, 2004:7).

Buna göre bu araştırmanın gerçekleştirildiği 3 farklı okula 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında toplam 428 öğrenci kayıtlıdır. Bu öğrencilerin 91’i 9. sınıfta, 146’sı 10. sınıfta, 108’i 11. sınıfta ve 79’u ise 12. sınıfta eğitim görmektedirler. Yapılan bu araştırmanın çalışma evreni 428 öğrenciden oluşmaktadır. Ancak araştırma sürecinde devamsızlık ve okulu bırakma sebeplerinden dolayı 22 öğrenciye ulaşılammış ve toplam 406 öğrenci üzerinden veriler elde edilerek tam sayım gerçekleştirilmiştir.

4.3. Veri Toplama Aracı ve İçeriği

Turizm sektörünün istihdam niteliğinin Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri’nde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin kariyer planlarına etkisini tespit etmeye yönelik yapılan bu araştırmada veriler anket tekniği ile elde edilmiştir. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 14 adet soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise öğrencilerin turizm sektörüne yönelik görüşleriyle ilgili 17 adet soru yer almaktadır. Anket formu “5= Tamamen katılıyorum, 4= Katılıyorum, 3= Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum ve 1= Hiç katılmıyorum” şeklinde 5’li Likert Ölçeği tipinde hazırlanmıştır.

Turizm sektörünün istihdam niteliğinin öğrencilerin kariyer planları üzerindeki etkisini ortaya koymak için Aymankuy ve Aymankuy (2013) ile Dinçer vd. (2013)'ün yapmış oldukları çalışmalarda kullandıkları anket formlarından yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarının sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için anket formunda yer alan ifadeler Aymankuy ve Aymankuy (2013)'ün çalışmasında ortaya koyduğu "İş Bulma ve Çalışma Koşulları, Toplumun Sektöre Yönelik Algısı, Kariyer Beklentisi, Eğitim, Ücret ve Cinsiyet" boyutları altında incelenmiştir.

4.4. Pilot Uygulama Ölçümün Geçerliliği ve Güvenilirliği

Esas uygulamaya geçilmeden önce hazırlanan anket formunun anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini sınamak ve ölçümün geçerlik ve güvenilirliğini tespit etmek amacıyla çalışma evreni içerisinde 100 adet anket formu pilot uygulamaya tabi tutulmuştur. Geçerlik ölçümünde en çok kullanılan yöntemler içerik geçerliği (content validity), uygulama geçerliği (predictive validity) ve yapı geçerliği (construct validity) dir. Bu noktada kapsam geçerliliği çerçevesinde, ölçeği oluşturan maddelerin, ölçülmek istenen davranışı ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli ya da uygun ifadeler olup olmadığına bakılmıştır. Bir başka deyişle, "ölçek maddeleri ölçülmek istenen davranışı yansıtıyor mu?" sorusunun cevabı aranmıştır (Büyüköztürk, 2014: 162). Bu kapsamda konu ile ilgili akademisyen ve sektör yöneticileri görüşlerine başvurulmuştur. Yapılan görüşmelerin sonucuna göre ölçeğin kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Esas uygulama 2014 yılı Kasım ayında araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiş ve anket formlarının doldurulmasının her sınıfta 15 dakika civarında sürdüğü gözlemlenmiştir. Anket formlarının doldurulması esnasında soruların içeriği ve anlaşılabilirliğine ilişkin herhangi bir olumsuz geribildirim alınmamış ve sorular üzerinde herhangi bir değişikliğe gidilmeyerek anketin yapı geçerliliğine sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Pilot uygulamada ölçümün güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach's Alpha katsayısına bakılmıştır. Buna göre; 17 soru için Cronbach's Alpha 0,647, ilk 9 soru için 0,462 ve geriye kalan 8 soru için ise 0,553 şeklinde hesaplanmıştır. Alpha katsayısı 0,00-0,39 ise ölçüm güvenilir değil, 0,40-0,59 ise ölçümün güvenilirliği düşük, 0,60-0,79 ise ölçüm oldukça güvenilir, 0,80-1,00 ise ölçüm yüksek güvenilirliğe sahip olarak değerlendirilir (Akbulut, 2010:80). Dolayısıyla soruların tamamı göz önünde bulundurulduğunda pilot uygulama ölçümünün oldukça güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

4.5. Esas Uygulama Ölçümün Geçerliliği ve Güvenilirliği

Pilot uygulamanın güvenilirlik çalışmalarından sonra anketin esas uygulamasına geçilmiştir. Bu uygulama, 2014 yılının Aralık ayında araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçümün güvenilirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre 17 soru için Cronbach's Alpha 0,693, ilk 9 soru için 0,470 ve geriye kalan 8 soru için ise 0,651 olarak hesaplanmıştır. Alpha katsayısı 0,00-0,39 ise ölçüm güvenilir değil, 0,40-0,59 ise ölçümün güvenilirliği düşük, 0,60-0,79 ise ölçüm oldukça güvenilir, 0,80-1,00 ise ölçüm yüksek güvenilirliğe sahip olarak değerlendirilir (Akbulut, 2010:80). Soruların tamamı göz önünde bulundurulduğunda esas uygulama ölçümünün oldukça güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

4.6. Verilerin Analizi

Bu çalışmadan elde edilen veriler SPSS 16 paket programında analiz edilmiştir. Bu noktada veri setine hangi analizlerin uygulanacağını tespit etmek amacıyla öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu doğrultuda örneklem sayısı 30'dan büyük olduğu için Kolmogorov-Smirnov Testi gerçekleştirilmiş ve verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür ($p < 0,05$). Bu durumda veri setine parametrik olmayan testlerin uygulanması gerekmektedir. Ancak parametrik olmayan testlerin etkinliği aynı şartlar altındaki parametrik testlere göre daha azdır (Bircan vd., 2003: 70). Bundan dolayı veri setinin normal dağılım koşullarını sağlayabilmesi için doğrusal olmayan dönüştürme işlemlerinin denemesi önerilmektedir (Akbulut, 2010: 46). Bu amaçla verilerin normal dağılıma dönüştürülebilmesi için öncelikle verilerin karesi hesaplanmış ancak normal dağılım koşulları sağlanamamıştır ($p < 0,05$). Bu aşamadan sonra verilerin bu kez LOG10 dönüşümü alınmış ancak yine veriler normal dağılıma dönüştürülebilmiştir ($p < 0,05$). Dolayısıyla turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutlar ile öğrencilerin turizm sektöründe çalışma arzuları arasındaki ilişki parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H Testi ile; araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri ve turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişki ise yine parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi ile analiz edilmiştir.

5. Bulgular

Araştırmanın bulgular kısmı dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri ortaya konulmuştur. İkinci bölümde öğrencilerin turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik değerlendirmelerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe çalışma arzuları ile turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise diğer bulgular başlığı altında öğrencilerin turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik değerlendirmeleri ile eğitim gördükleri okul türü, alan ve sınıf düzeyleri arasındaki ilişki ortaya konulmuştur.

5.1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin demografik özelliklerine yer verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 40,4'ü erkek, % 59'6'sı ise kızdır. Öğrencilerin %21,4'ü 9. sınıf, %34,7'si 10 sınıf, %22,9'u 11.sınıf ve %20,9'u ise 12. sınıfta eğitim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %67'si Yiyecek ve İçecek Hizmetleri Alanında, %33'ü ise Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanında eğitim görmektedirler. Bununla beraber araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının %40,6'sı ilkökul, %33'ü ortaokul, %19,7'si lise, %4,9'u üniversite ve %0,7'si ise yüksek lisans-doktora düzeyinde eğitim görmüşlerdir. Öğrencilerin annelerinin ise %52,5'i ilkökul, %28,3'ü ortaokul, %11,1'i lise, %1,7'si üniversite ve %1,5'i ise yüksek lisans-doktora düzeyinde eğitim almış oldukları görülmüştür.

5.2. Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik değerlendirmelerini ortaya koyan boyutlar ve ifadeler yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine Yönelik Değerlendirmelerini Ortaya Koyan Boyutlar ve İfadelere İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar ve İfadeler			
İş Bulma ve Çalışma Koşulları		\bar{x}	SS
1.	Turizm sektöründe düzensiz ve uzun çalışma saatleri vardır.	3,4557	1,2299
2.	Turizm sektöründe çalışma koşulları aile yaşamını olumsuz etkilemektedir.	2,8966	1,2954
3.	Turizm sektöründe çalışmak, diğer sektörlerde çalışmaktan daha yorucudur.	3,3424	1,3065
4.	Turizm sektörünün mevsimsel özelliği kariyerim açısından sakınca oluşturmaktadır.	2,8399	1,2810
5.	Turizm sektöründe çalışmak eğlenceli ve zevklidir.	4,0246	1,0538
Boyut Genel Ortalama		3,3118	0,7072
Kariyer Beklentisi			
6.	Turizm sektörünü bir kariyer yolu olarak seçmemden dolayı çok mutluyum.	3,5739	1,3601
7.	Turizm sektörü yeteneklerimi ve kabiliyetlerimi kullanabilme imkânı sağlamaktadır.	3,9704	1,0837
8.	Turizm sektörü uzun yıllar çalışmak için uygun bir sektördür.	3,6970	1,1964
9.	Turizm sektöründe çalışmanın bıkkınlığa yol açmayacağını düşünüyorum.	3,3153	1,2409
Boyut Genel Ortalama		3,6583	0,9037
Toplumun Sektöre Yönelik Algısı			
10.	Turizm sektöründe çalışmak bireye saygınlık kazandırır.	4,0517	1,0303
11.	Turizm sektöründe çalışmak bireye sorumluluk kazandırır.	4,2365	0,9340
Boyut Genel Ortalama		4,1441	0,7790
Eğitim			
12.	Turizm sektöründe çalışmak için turizm eğitimi almak gereklidir.	4,2783	1,0274
13.	Turizm sektöründe, kariyer imkânları oldukça fazladır.	3,9828	1,0145
Boyut Genel Ortalama		4,1305	0,8135
Ücret			
14.	Turizm sektöründe ücretler diğer sektörler göre daha yüksektir.	3,5074	1,1369
15.	Turizm sektöründe kolaylıkla iş bulma imkânı söz konusudur.	3,9975	1,0920
Boyut Genel Ortalama		3,7525	0,8803
0			
Cinsiyet			
16.	Turizm sektörü erkeklerin çalışması için uygun bir sektördür.	3,7488	1,2416
17.	Turizm sektörü bayanların çalışması için uygun bir sektördür.	3,6552	1,1902
Boyut Genel Ortalama		3,7020	0,9628

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin turizm sektörünün taşıdığı istihdam özelliğine yönelik tutumları yer almaktadır. Boyutlar itibarı ile ele alınan bu özelliklere katılım düzeyi aslında öğrencilerin sektöre ait istihdam niteliğine yönelik nasıl bir değerlendirme içinde olduklarını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Buna göre iş bulma ve çalışma koşulları boyutuna ilişkin ifadelerin tamamının aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında öğrencilerin kararsız oldukları; kariyer beklentisi, toplumun sektöre yönelik algısı, eğitim, ücret ve cinsiyet boyutlarında yer alan ifadelerin tamamının aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında ise öğrencilerin ilgili boyutlardaki ifadelerine katıldıkları görülmektedir.

5.3. Öğrencilerin Gelecekte Turizm Sektöründe Çalışma Arzuları İle Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe çalışma arzuları ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma arzuları ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlayabilmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Turizm Sektöründe Çalışma Arzuları İle Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutların Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutlar	Grup Sıra Ortalama			Ki Kare	sd	p
	Evet	Kararsızım	Hayır			
İş Bulma ve Çalışma Koşulları	188,41	211,21	232,49	7,600	2	0,022
Toplumun Sektöre Yönelik Algısı	223,64	171,92	168,45	21,548	2	0,000
Kariyer Beklentisi	245,06	153,22	117,89	81,347	2	0,000
Eğitim	227,39	173,17	149,45	30,700	2	0,000
Ücret	220,37	179,81	164,89	16,050	2	0,000
Cinsiyet	225,64	165,60	174,05	25,134	2	0,000

Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma arzuları ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutların tamamı arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Dolayısıyla araştırmaya katılan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma arzularının turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik görüşleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Turizm sektöründe çalışma arzusu taşıyan öğrenciler; sektördeki iş bulma ve çalışma koşullarını olumsuz olarak nitelendirmemekte, toplumun sektörde çalışmaya yönelik olumlu algılamalara sahip olduğunu düşünmektedir. Bununla beraber sektörde çalışma arzusu taşıyan öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe kariyerlerini sürdürmek istemektedirler.

Bununla beraber tespit edilen bu ilişkilerin etki büyüklüğüne yönelik eta (η) ve eta kare (η^2) değerleri hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Turizm Sektöründe Çalışma Arzuları İle Anlamlı İlişkilerin Belirlendiği Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutlar Arasındaki İlişkinin Etki Büyüklüğü Ölçümüne Yönelik Eta ve Eta Kare Değerleri

	Eta	EtaSquared
Çalışma Arzuları* İş Bulma ve Çalışma Koşulları	0,188	0,035
Çalışma Arzuları*Toplumun Sektöre Yönelik Algısı	0,240	0,058
Çalışma Arzuları*Kariyer Beklentisi	0,390	0,152
Çalışma Arzuları *Eğitim	0,295	0,087
Çalışma Arzuları *Ücret	0,254	0,065
Çalışma Arzuları *Cinsiyet	0,216	0,047

Buna göre; Çalışma Arzuları*Turizm sektöründe iş bulma ve çalışma koşulları $\eta^2=0,035$, Çalışma Arzuları*Toplumun Turizm Sektörüne Yönelik Algısı $\eta^2=0,058$, Çalışma Arzuları*Turizm sektöründe cinsiyet $\eta^2=0,047$, Çalışma Arzuları*Turizm Sektöründe Kariyer beklentileri $\eta^2=0,152$, Çalışma Arzuları*Turizm sektöründe Eğitim $\eta^2=0,087$, Çalışma Arzuları*Turizm sektöründe Ücret $\eta^2=0,065$ olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü değeri Cohen'e göre ($0,01<\eta^2<0,06$) arasında ise küçük, ($0,06<\eta^2<0,14$) arasında ise orta, ($0,14<\eta^2<+$) arasında ise geniş etki anlamına gelmektedir (Akbulut, 2010:114). Dolayısıyla öğrencilerin turizm sektöründe çalışma arzularının; iş bulma ve çalışma koşulları, toplumun sektöre yönelik algısı ve cinsiyet boyutları üzerindeki etkisinin küçük, eğitim ve ücret boyutları üzerindeki etkisinin orta, kariyer beklentisi boyutu üzerindeki etkisinin ise geniş olduğu görülmektedir.

5.4. Diğer Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin eğitim gördükleri okul türü, alan ve sınıf düzeyleri ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ortaya konulmuştur.

5.4.1. Eğitim Görülen Okul Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim gördükleri okul türleri ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlayabilmek amacıyla uygulanan Mann-Whitney U Testi'nden elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Okul Türü İle Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutların Mann-Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutlar	Grup Sıra Ortalama		Mann-Whitney U Testi	z	p
	AOTML	KML			
İş Bulma ve Çalışma Koşulları	199,86	207,43	19163,000	-0,644	0,519
Toplumun Sektöre Yönelik Algısı	204,03	201,54	19663,500	-0,216	0,829
Kariyer Beklentisi	199,42	208,04	19060,500	-0,734	0,463
Eğitim	212,25	189,95	1,668E4	-1,938	0,053
Ücret	202,90	203,14	1,932E4	-0,021	0,983
Cinsiyet	202,74	203,36	19847,500	-0,053	0,958

Buna göre öğrencilerin eğitim gördükleri okul türleri ile turizm sektörünün istihdam niteliğini oluşturan boyutların hiçbirinde anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

5.4.2. Eğitim Görülen Alan Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim gördükleri alan ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlayabilmek amacıyla uygulanan Mann-Whitney U Testi'nden elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Alanlar İle Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutların Mann-Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutlar	Grup Sıra Ortalama		Mann-Whitney U Testi	z	p
	Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri	Yiyecek ve İçecek Hizmetleri			
İş Bulma ve Çalışma Koşulları	160,95	163,41	7206,500	-0,176	0,860
Toplumun Sektöre Yönelik Algısı	178,81	159,85	6463,000	-1,390	0,165
Kariyer Beklentisi	148,94	165,80	6558,000	-1,210	0,226
Eğitim	176,29	160,35	6,600E3	-1,164	0,244
Ücret	177,80	160,05	6,518E3	-1,289	0,197
Cinsiyet	162,31	163,14	7279,500	-0,060	0,952

Buna göre öğrencilerin eğitim gördükleri alan ile turizm sektörünün istihdam niteliğini oluşturan boyutların hiçbirinde anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

5.4.3. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlayabilmek amacıyla uygulanan Kruskal Wallis H Testi'nden elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri İle Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutların Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutlar	Grup Sıra Ortalama				Ki Kare	sd	p
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf			
İş Bulma ve Çalışma Koşulları	168,09	163,22	232,13	275,23	62,309	3	0,000
Toplumun Sektöre Yönelik Algısı	203,49	209,02	224,32	171,58	10,062	3	0,018
Kariyer Beklentisi	220,34	218,26	222,32	141,20	30,661	3	0,000
Eğitim	223,72	206,55	216,65	163,35	14,503	3	0,002
Ücret	201,83	191,16	230,55	196,08	7,090	3	0,069
Cinsiyet	210,87	195,13	216,70	195,39	2,731	3	0,435

Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri ile "turizm sektöründe iş bulma ve çalışma koşulları, toplumun turizm sektörüne yönelik algısı, turizm sektöründe kariyer beklentileri ve turizm sektöründe eğitim" boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. ($p<0,05$). Dolayısıyla öğrencilerin farklı sınıf düzeylerinde eğitim görmelerinin turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin görüşleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Tespit edilen bu ilişkilerin etki büyüklüğüne yönelik eta (η) ve eta kare (η^2) değerleri hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri İle Anlamli Farklılığın Belirlendiği Turizm Sektörünün İstihdam Niteliğine İlişkin Boyutlar Arasındaki İlişkinin Etki Büyüklüğü Ölçümüne Yönelik Eta ve Eta Kare Değerleri

	Eta	EtaSquared
Sınıf*İş Bulma ve Çalışma Koşulları	0,362	0,131
Sınıf*Toplumun Sektöre Yönelik Algısı	0,149	0,022
Sınıf*Kariyer Beklentisi	0,264	0,070
Sınıf* Eğitim	0,178	0,032

Buna göre; Sınıf*Toplumun turizm sektörüne yönelik algısı $\eta^2=0,022$, Sınıf*Turizm Sektöründe Eğitim $\eta^2=0,032$, Sınıf*Turizm Sektöründe İş Bulma ve Çalışma Koşulları $\eta^2=0,131$ ve Sınıf*Turizm Sektöründe Kariyer beklentileri $\eta^2=0,070$ olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü değeri Cohen'e göre ($0,01<\eta^2<0,06$) arasında ise küçük, ($0,06<\eta^2<0,14$) arasında ise orta, ($0,14<\eta^2<+$) arasında ise geniş etki anlamına gelmektedir (Akbulut, 2010:114). Dolayısıyla öğrencilerin sınıf düzeylerinde bulunmalarının toplumun sektöre yönelik algısı ve eğitim boyutları üzerinde küçük; iş bulma ve çalışma koşulları ve kariyer beklentisi boyutu üzerinde ise orta büyüklükte bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

6. Sonuç Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada turizm sektörünün sahip olduğu istihdam niteliğinin Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nde turizm eğitimi görmekte olan öğrencilerin kariyer planları üzerindeki etkisi ortaya konulmuş ve öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe çalışma arzuları ile bir takım bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlenmiştir.

Turizm eğitimi gören öğrencilerin kariyer planları üzerinde yapmış oldukları stajlar esnasında edindikleri deneyimlerin etkisine çalışmanın ilgili araştırmalar kısmında değinilmişti (Koç vd., 2014; Wang vd. 2014; Choi ve Kim 2013; Kim ve park 2013; Saukkonen vd. 2013; Chen ve Shen 2012; Hsu 2012). Yapılan bu araştırmada ise öğrencilerin turizm sektörünün istihdam niteliğine yönelik değerlendirmelerinin kariyer planları üzerindeki etkisi; "iş bulma ve çalışma koşulları, toplumun turizm sektöre yönelik algısı, kariyer beklentisi, eğitim, ücret ve cinsiyet" boyutlarında ele alınmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin ilgili boyutlara ilişkin ifadelerle verdikleri cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Buna göre "iş bulma ve çalışma koşulları" boyutu altında yer alan "turizm sektöründe düzensiz ve uzun çalışma saatleri vardır" ifadesinin öğrenciler arasında genel kabul gördüğü, "turizm sektöründe çalışma koşulları aile yaşamını olumsuz etkilemektedir, turizm sektöründe çalışmak diğer sektörlerde çalışmaktan daha yorucudur, turizm sektörünün mevsimsel özelliği kariyerim açısından sakınca oluşturmaktadır" hususlarında ise öğrencilerin kararsız kaldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç, lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan diğer araştırmaları destekler niteliktedir (Koç vd., 2014; Jiang ve Tribe, 2009; Roney ve Öztin, 2007; Aksu ve Köksal, 2005; Jenkins, 2001; Kuslivan ve Kuslivan, 2000; Altman ve Brothers, 1995; Baron ve Maxwell, 1993; Pavesic ve Brymer, 1990). Bundan hareketle ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektöründe iş bulma ve çalışma şartlarını yaşamış oldukları staj deneyimlerinden dolayı olumsuz olarak nitelendirdikleri değerlendirmesi yapılabilir.

"Toplumun Sektöre Yönelik Algısı" boyutu altında yer alan "turizm sektöründe çalışmak bireye saygınlık kazandırır ve turizm sektöründe çalışmak bireye sorumluluk

kazandırır” ifadelerinde ise öğrenciler ağırlıklı olarak katılıyorum görüşündedirler. Bu sonuç Aymankey ve Aymankey (2013) lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasına göre farklılık göstermektedir. Buna göre lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrenciler, turizm sektöründe çalışmanın bireye saygınlık ve sorumluluk kazandıracağı fikrine katılmazken bu noktada ortaöğretim öğrencileri turizm sektöründe çalışmanın bireye toplum nezdinde saygınlık kazandırmasıyla beraber aynı zamanda sorumluluk duygusu da kazandıracağını düşünmektedirler.

“Kariyer Beklentisi” boyutu altında yer alan “turizm sektörünü bir kariyer yolu olarak seçmemden dolayı çok mutluyum, turizm sektörü yeteneklerimi ve kabiliyetlerimi kullanabilme imkânı sağlamaktadır ile turizm sektörü uzun yıllar çalışmak için uygun bir sektördür” ifadelerine öğrencilerin genel olarak katıldıkları görülmektedir. Öte yandan “Turizm sektöründe çalışmanın bıkkınlığa yol açmayacağını düşünüyorum” ifadesinde ise öğrenciler ağırlıklı olarak kararsız görüş bildirmişlerdir. Bu sonuç Avcı (2011), Chen vd. (2000) ile Chen ve Shen (2012) tarafından yapılan çalışmaları destekler niteliktedir. Zira Avcı (2011) gerçekleştirdiği araştırmasında lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin %77,9’unun sektörde çalışma eğilimi gösterdiği sonucunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Chen vd. (2000) yaptıkları çalışmada Tayvan’daki üniversitelerde turizm eğitimi gören öğrencilerin sektörde çalışma noktasında istekli olduklarını tespit etmişlerdir. Chen ve Shen (2012) ise staj programlarının öğrencilerin kariyer gelişimleri üzerindeki etkisini konu aldıkları araştırmalarında Tayvan’da üniversite düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin olumlu staj deneyimlerinin mezuniyet sonrasında turizm sektöründe çalışma istekleri üzerinde derin bir etkisinin olduğunu ortaya koymuşlardır.

“Eğitim” boyutunda yer alan “turizm sektöründe çalışmak için turizm eğitimi almak gereklidir ve turizm sektöründe eğitim anlamında kariyer imkânları oldukça fazladır” ifadelerine öğrencilerin ağırlıklı olarak katıldıkları ve öğrencilerin turizm sektöründe çalışmak için eğitim almanın şart olduğunu ve aldıkları eğitimi daha da ileriye götürmek istedikleri sonucu çıkarılabilir.

Öğrenciler “Ücret” boyutunda yer alan “turizm sektöründe ücretler diğer sektörlere göre daha yüksektir ve turizm sektöründe kolaylıkla iş bulma imkânı söz konusudur” ifadelerine ağırlıklı olarak katılıyorum görüşündedirler. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğrenciler turizm sektöründeki ücretlerin diğer sektörlere göre daha yüksek olduğunu düşünmektedirler. Bununla beraber öğrenciler maddi kazanç elde etme anlamında turizm sektöründe kolaylıkla iş bulabileceklerini de değerlendirmektedirler. Bu sonuç, Altman ve Brothers (1995)’in yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında tespit ettiği sonuç ile örtüşmemektedir. Zira ilgili araştırmaya katılan öğrenciler turizm sektöründe ücretlerin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla beraber turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektöründe ücretlerin yetersiz olduğunu değerlendirdikleri diğer çalışmalarda mevcuttur (Roney ve Öztin, 2007; King vd., 2003; Jenkins, 2001; Kusluyan ve Kusluyan, 2000; Purcell ve Quinn, 1996). Bu araştırmalara katılan öğrenciler turizm sektöründe ücretlerin düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Buradan hareketle ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektöründe ücretleri yüksek bulmalarının iş deneyimlerinin az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

“Cinsiyet” boyutunda yer alan “turizm sektörü erkeklerin çalışması için uygun bir sektördür ve turizm sektörü bayanların çalışması için uygun bir sektördür” ifadelerinin her ikisine de öğrenciler katılıyorum görüşündedirler. Zengin vd. (2011) yapmış

oldukları çalışmalarında, lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm işletmelerinde kariyer yapmak istedikleri departman seçimi konusunda cinsiyetin belirleyici bir faktör olduğu sonucunu tespit etmiştir. Buna göre, turizm sektöründe işe başlama aşamasında cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığı diğer taraftan cinsiyetin kariyer geliştirme noktasında belirleyici bir faktör olduğu sonucu çıkarılabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul türleri ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu sonuç Aymankey ve Aymankey (2013) tarafından yapılan araştırmayı destekler niteliktedir. Zira Aymankey ve Aymankey (2013) lisans öğrencilerinin mezun oldukları lise türünün, öğrencilerin turizm sektöründe kariyer beklentileri üzerinde bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri ile “iş bulma ve çalışma koşulları, toplumun sektöre yönelik algısı, kariyer beklentisi ve eğitim” boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. İş bulma ve çalışma koşulları boyutuna ilişkin ifadeler verilen cevaplar 12. sınıfta eğitim gören öğrenciler açısından farklılık arz etmektedir. Bu sonucun 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflarda öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla staj deneyimine sahip olmalarından ve turizm sektörünün öğrenciler üzerinde olumlu bir izlenim bırakmadığından kaynaklandığı söylenebilir. Bununla beraber toplumun sektöre yönelik algısı boyutuna ilişkin ifadeler verilen cevaplar 9. sınıf öğrencileri açısından farklılık arz etmektedir. 9. sınıf öğrencileri turizm sektöründe çalışmanın bireye toplumda saygınlık kazandıracığı fikrini diğer sınıflardaki öğrencilere göre daha fazla taşımaktadır. Kariyer beklentisi boyutu yine 9.sınıf düzeyinde eğitim gören öğrenciler açısından farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla 9.sınıf öğrencilerinin sektöre yönelik kariyer beklentisi diğer sınıflara göre daha yüksektir. Bu noktada öğrencilerin turizm eğitimi almaya başladıkları ilk yıl sektörde çalışma ve sektöre karşı pozitif bir tutum içerisinde oldukları diğer taraftan 12. sınıf düzeyine geldiklerinde ise yaşamış oldukları iş deneyimlerinden dolayı sektöre karşı tutumlarının olumsuz doğru yöneldiği değerlendirilebilir. Tespit edilen bu sonuçlar, Aymankey ve Aymankey (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmayla örtüşmektedir. Aymankey ve Aymankey (2013) lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin 1. sınıfta turizm sektöründe çalışma konusunda 4. sınıftaki öğrencilere göre daha istekli olduklarını tespit etmişlerdir. Eğitim boyutuna ilişkin “Turizm sektöründe çalışmak için turizm eğitimi almak gereklidir” ifadesi 11. sınıf düzeyinde eğitim gören öğrenciler açısından farklılık arz etmektedir. Arman ve Şahin (2013) Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri’nde eğitim gören öğrencilerin yapmış oldukları stajlarda işletmelerden beklentilerinin neler olduğunu araştırmış ve eğitimsiz işgörenlerin öğrencilere yönelik olumsuz tutumlar sergiledikleri sonucu tespit etmişlerdir. Dolayısıyla yapılan bu araştırma Arman ve Şahin (2013), tarafından gerçekleştirilen çalışmayı destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim gördükleri alanları ile turizm sektörünün istihdam niteliğine ilişkin boyutlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu sonuç Aymankey ve Aymankey (2013) ile Baltacı vd. (2012)’nin araştırmalarını destekler niteliktedir. Aymankey ve Aymankey (2013) lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin farklı bölümlerde öğrenim görmelerinin turizm sektöründe kariyer beklentileri üzerinde bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Baltacı vd. (2012) lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetleri ve geleceğe bakış açılarını konu aldıkları çalışmalarında öğrencilerin mezun oldukları lise türünün öğrencilerin gelecek planlamaları üzerinde bir etkisinin olmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma arzuları ile “iş bulma ve çalışma koşulları, toplumun sektöre yönelik algısı, kariyer beklentisi, eğitim, ücret ve cinsiyet” boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. “İş bulma ve çalışma koşulları” boyutunda yer alan bu ilişki turizm sektörünü iş bulma ve çalışma koşulları açısından olumsuz olarak niteleyen öğrencilerin sektörde kariyer hedefi olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Mihail (2006) öğrencilerin staj deneyimleri ile turizm sektörüne yönelik kariyer bağlılıkları arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu ifade etmiştir. Turizm eğitimi gören öğrenciler turizm sektöründeki iş bulma ve çalışma koşulları hakkında yapmış oldukları stajlar aracılığı ile bilgi sahibi olmaktadır. Staj çalışmaları esnasında öğrencilerin gerçekleştirdikleri işlerde denetimsiz kalmaları, yöneticilerin staj görmekte olan öğrencilere diğer çalışanlardan farklı davranması gibi faktörler neticesinde öğrenciler staj sonrasında sektörde kariyerlerini sürdürmekten vazgeçebilmektedirler (Richardson, 2008:45). Bununla beraber turizm eğitimi almış öğrencilerin farklı sektörlerde istihdam edilmesi ülke kaynaklarının israf edilmesine neden olmaktadır (Koç vd., 2014: 135). Toplumun sektöre yönelik algısı boyutundaki farklılık turizm sektöründe kariyer hedefi olan öğrencilerin, turizm sektöründe çalışmanın toplum nezdinde pozitif bir izlenim bırakacağı görüşünde olmalarından kaynaklanmaktadır. Kariyer beklentisi boyutunda yer alan ilişki ise turizm sektöründe çalışmayı arzulayan öğrencilerin sektördeki kariyer imkanlarının yeterli olduğuna dair değerlendirmelerinden kaynaklanmaktadır. Eğitim boyutundaki ilişki öğrencilerin turizm sektöründe çalışmak için eğitimin gerekli olmasını düşündükleri ve sektördeki eğitim imkânlarının yeterli olduğu görüşünde olduklarından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla turizm sektöründe başarılı bir kariyer için eğitim almanın önemli olduğunu değerlendiren öğrenciler aynı zamanda turizm sektöründe çalışma arzusu taşımaktadırlar. Ko (2012) tarafından Tayvan’da yapılan araştırmada mutfak alanında eğitim gören öğrencilerin eğitim memnuniyetleri ve uygulama puanları ile öğrenme performansları arasında pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Bu yönüyle araştırmamızın eğitim boyutunda tespit edilen sonuçlar Ko (2012), tarafından yapılmış olan araştırmayı destekler niteliktedir. Ücret boyutundaki ilişki turizm sektöründe kariyer hedefleyen öğrencilerin sektördeki ücretleri diğer sektörlerle göre daha yüksek ve sektörün kolayca para kazabilecekleri iş imkânlarını barındırdığı düşüncesinde olduklarından kaynaklanmaktadır. Bu noktada tespit edilen bu sonuçlar Ehtiyar ve Üngören (2008) ile Baltacı vd. (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ehtiyar ve Üngören (2008) lise ve üniversite düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin eğitime yönelik tutumları üzerindeki etkisini konu aldıkları araştırmalarında araştırmaya katılan öğrencilerden okudukları bölümü isteyerek seçen öğrencilerin daha pozitif ve umutlu, yani kaygı seviyelerinin daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Baltacı vd. (2012) turizm eğitimi isteyerek seçen öğrencilerin sektörde kariyer yapma konusunda daha istekli olduklarını tespit etmişlerdir.

Yapılan bu araştırmanın merkezini turizm sektörünün istihdam niteliğinin öğrencilerin kariyer planları üzerindeki etkisinin belirlenmesi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm sektöründe iş bulma ve çalışma koşullarına ilişkin ifadelerde kararsız kalmalarından sektördeki iş bulma şartlarının öğrencilerin kariyerlerini turizm sektöründe sürdürmeleri üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun ise öğrencilerin olumsuz staj deneyimlerinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Öte yandan araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer beklentisi boyutunda yer alan ifadelerle katılmalarından ise öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe çalışma noktasında istekli oldukları görülmüştür. Bununla beraber araştırmaya katılan öğrenciler turizm sektöründe kariyer yapmanın toplum nezdinde bireye saygınlık kazandıracağı görüşünde oldukları belirlenmiştir. Tüm bu sonuçlar göz önüne alındığında araştırmaya katılan öğrencilerin sektördeki iş bulma ve

çalışma şartlarına rağmen kariyerlerini sektörde sürdürmeleri noktasında kararlı oldukları tespit edilmiştir. Hem sektördeki hem de eğitim kurumlarındaki uygulayıcılara yönelik öneriler ise aşağıda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nde eğitim gören öğrencilerin kariyerlerinin ilk basamağında olmalarından dolayı istihdam edilecekleri meslekleri ile ilgili olarak olumsuz deneyimler yaşamalarının önüne geçilmesi gerekmektedir. Bunun sağlanması için ise öğrencilerin eğitimleri esnasında çalışacakları işletmelerin; öğrencilere bir taraftan meslekle ilgili teorik ve pratik bilgiyi doğru bir şekilde aktarabilmesi, diğer taraftan da onların turizm sektöründe çalışma ve kariyerlerini sektörde sürdürmelerine katkı sağlayabilmesi gerekmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin de öğrencilerin eğitimleri süresince staj yapacakları kurumların belirlenmesi noktasında daha fazla katkı sağlamlarının gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada ilgili kurumların öncelikle staj programlarına ilişkin kapsamlı kılavuzlar tasarlama ve staj konusunda öğrencilere danışmanlık hizmeti sunmaları gerekmektedir. Bununla beraber eğitim kurumlarına ve bu kurumlardaki uygulayıcılara; öğrencilerin staj çalışmalarına ilişkin net hedeflerin belirlenmesi, staj programı esnasında paydaşların uyacağı kuralların açık bir şekilde ortaya koyulması, staj yapılan turizm işletmelerinin düzenli periyotlarda ziyaret edilmesi, stajın ilerleyişi ile ilgili bilgi alışverişinde bulunulması ve alınacak önlemlerin tartışılması, öğrencilere zamanında destek hizmeti sunmaları önerilmektedir. Turizm işletmelerinin ise yapılacak çalışmalarının tamamında paydaş olarak eğitim kurumları ile ortak hareket etmeleri gerektiği düşünülmektedir. Benzer konuda çalışacak araştırmacılara ise aşağıdaki öneriler sunulabilir:

-Öğrencilere yönelik anket uygulamalarının bir takım zorlukları söz konusudur. Benzer çalışmalar yapacak araştırmacılar bu hususu göz önünde bulundurmalıdır.

-İleride yapılacak araştırmalar için örnekleme daha geniş tutulmuş çalışmalar önerilebilir. Her ne kadar öğrenci görüşleri farklı değişkenlerden etkilense de bu tip çalışmaların turizm eğitiminin geleceği ve turizm sektörü için önemli ve tekrarlanması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları değerlendirilirken bir takım sınırlılıkların olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmanın sadece Gaziantep ilinde yapılmış olması, devamsızlık ve okulu bırakma sebeplerinden dolayı kayıtlı olan öğrencilerden bir kısmının araştırmaya dâhil olmaması ve araştırma sonuçlarının sadece araştırmada kullanılan anket formunda yer alan ifadeleri yansıtması bu araştırmanın sınırlılıklarıdır.

7. Kaynakça

- Akbulut, Y. (2010). Sosyal Bilimlerde Spss Uygulamaları. *İdeal Kültür Yayıncılık*. İstanbul.
- Akkoç, F. (2012). 'Lise Öğrencilerinin Mesleki Kararsızlıkları İle Kariyer İnançları Arasındaki İlişki' *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, ss. 49-70.
- Aksu, A. A. ve Köksal, C. D. (2005). 'Perceptions And Attitudes Of Tourism Students İn Turkey' *International Journal Of Contemporary Hospitality Management*, 17(5), ss. 436-447.
- Altman, L.A. ve Brothers, L.R. (1995). 'Career Longevity Of Hospitality Graduates' *Fiu Hospitality Review*, 13(2), ss. 77-83.
- Altunışık, R., Recai C., Bayraktaroğlu S. ve Yıldırım E. (2007). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss Uygulamalı 5.Baskı, *Sakarya Yayıncılık, Sakarya*.
- Arman, A. ve Şahin T. (2013). 'Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Stajlarında İşletmelerden Beklentileri: Mengen Aşçıları Anadolu

- Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Örneği' *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6(2), ss. 13-24.
- Aslan Z., Ünüvar Ş. ve Başoda A. (2012). 'Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi ve Turizm Sektörüne Uyumu Açısından Değerlendirilmesi' *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(2) ss. 203-219.
- Avcı, N. (2011). 'Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin İş Değerleri: Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği' *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 22(1), ss.7-18.
- Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2013). 'Turizm İşletmeciliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektöründeki İstihdamla İlgili Görüşleri Ve Sektördeki Kariyer Beklentileri (Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği' *Akademik Bakış Dergisi*, 35, ss.1-21.
- Bal, H. (2001). *Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri* Isparta: Fen-Edebiyat Fak. Yayınları.
- Baltacı, F., Üngüren E., Avsallı H., ve Demirel, O. N. (2012). 'Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin Ve Geleceğe Yönelik Bakış Açılarının Belirlemesine Yönelik Bir Araştırma' *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), ss.17-25.
- Baron, P. ve Maxwell, G. (1993). 'Hospitality Management Students Image Of The Hospitality Industry' *International Journal Of Contemporary Hospitality Management*, 5(5), ss. 5-8.
- Baum, T. (2007). 'Progress in Tourism Management Human Resources in Tourism: Still Waiting for Change' *Tourism Management*, 28, ss. 1383–1399.
- Bayraktaroğlu, S. (2008). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, 3. Baskı, Adapazarı: Sakarya Yayınları.
- Bayram, N. (2004). *Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi*. Ezgi Kitapevi, Ankara
- Bircan, H., Karagöz, Y. ve Kasapoğlu Y. (2003). 'Ki-Kare Ve Kolmogorov Smirnov Uygunluk Testlerinin Simulasyon İle Elde Edilen Veriler Üzerinde Karşılaştırılması' *Çukurova Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1) ss.69-80.
- Birdir, K. (2002). 'Turizm ve Otel İşletmeciliği Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Turizm Endüstrisinde Çalışmayı Tercih Etmemelerinin Temel Nedenleri: Bir Nominal Grup Tekniği Araştırması' *Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop*. 495-594, Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Blomme, R., Van Rheede, A. ve Tromp, D. (2009). 'The hospitality industry: an attractive employer? An exploration of students' and industry workers' perceptions of hospitality as a career field' *Journal of Hospitality & Tourism Education* 21(2), ss.6–14.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chen, L. T. ve Shen, C. C. (2012). 'Today's intern,tomorrow'spractitioner?-The influenceof internship programmes on students'career development in the Hospitality Industry' *Journal of Hospitality, Leisure,Sport & Tourism Education*,11, ss. 29–40.
- Chen, J. S., Chu, K. H-L. ve Wu, W-C. (2000). 'Tourism Student's Perceptions of Work Values: A Case of Ehwanesse Universities' *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 12(6), ss. 360-365.
- Choi, K. ve Kim, D. Y. (2013). 'A cross cultural study of antecedents on career preparation behavior: Learning motivation, academic achievement, and career decision self-efficac' *Journal of Hospitality, Leisure,Sport & Tourism Education*, 13, ss. 19–32.

- Cothram, C. ve Combrink, T. E. (1999). 'Attitudes Of Minority Adolescents Towards Hospitality Industry Careers' *International Journal Of Hospitality Management*, 18(2), ss. 143-158.
- Çatı, K. ve Bilgin, Y. (2013). 'Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri' *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1) ss. 23-46.
- Çeken, H. ve Erdem, B. (2003). 'Turizm Sektörünün İstihdam Yaratmadaki Etkisi' *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi* 5(1), Ankara.
- Dawson, M., Abbott, J, ve Shoemaker, S. (2011). 'The Hospitality Culture Scale: A Measure Organizational Culture and Personal Attributes' *International Journal of Hospitality Management*, 30, ss. 290–300.
- Demirkol, Ş., Fidan, F. ve Pelit E. (2004). 'Turizm Sektöründeki Bayan İşgörenlerin Karşılaştıkları Sorunlar Ve Otel İşletmelerinde Bir Uygulama' *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1(8), ss. 71-87.
- Demirkol Ş. ve Pelit E. (2002). 'Türkiye'Deki Turizm Eğitim Sistemi Ve Avrupa Birliği Sürecinde Olası Gelişmeler', *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, ss.125-146.
- Diñçer İ. F., Akova O. ve Kaya F. (2013). 'Meslek Yüksekokulu Turizm Ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Kariyer Planlaması Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Üniversitesi Ve Gümüşhane Üniversitesi Örneği' *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 1(2),ss. 42-56.
- Duman, T., Tepeci, M. ve Unur K. (2006), 'Mersin'de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde İsteklerinin Karşılaştırılması Analizi' *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), ss.51-69.
- Duran E. ve Gümüş M. (2013). 'Turizm Lisans Öğrencilerinin Duygusal Emek Deneyimlerinin Kariyer Tercihlerine Etkileri' *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), ss.233-251.
- Ehtiyar R. ve Üngören, E. (2008). 'Lise ve Üniversitede Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Demografik Değişkenlerinin Umutsuzluk ve Kaygı Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması' *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, ss. 34-51.
- Erdoğan, N. (2003). *Kariyer Geliştirme: Kuram ve Uygulama*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Fong, L. H. N., Lee A.H., Luk C. ve Law R. (2014). 'How do hotel tourism students select internship employers?' A segmentation approach. *Journal Of Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Education*,15, ss. 68-79.
- Getz, D. (1994). 'Students Work Experiences, Perceptions And Attitudes Towards Careers In Hospitality And Tourism: A Longitudinal Case Study In Spey Valley' *Scotland, International Journal Of Hospitality Management*, 13(1), ss. 25-37.
- Halis, M. (2013). 'Kırgızistanda Üniversite Adaylarının Kariyer Güdülleri Motivasyon Ve Değerleri İlişkisi: Bir Araştırma' *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, ss. 203-218.
- Hsu, S. M. (2012). 'A study of internship attitude, subjective norm, perceived behavioral control, and career planning of hospitality vocational college students' *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11, ss. 5-11.
- İçöz, O. (1991). 'Turizm Sektörünün Gelişmesinde İnsan Unsurunun Önemi' *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23, ss. 15-18.
- Jenkins, A.K. (2001). 'Making A Career Of It? Hospitality Students'future Perspectives: An Anglo-Dutch Study' *International Journal Of Contemporary Hospitality Management*, 13(1), ss. 13–20.
- Jiang B. ve Tribe J. (2009). 'Tourism Jobs – Short Lived Professions: Student Attitudes Towards Tourism Careers in China' *Journal Of Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Education*, 8(1), ss. 4-19.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kılıç, Y. (2014). 'Turizm Sektörü İstihdamının Eğitim Durumu ve İnsangücü Planlaması' *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 4(1), ss. 419-436.
- Kim, B., McCleary, K. W. ve Kaufman, T. (2010). 'The new generation in the industry: hospitality/tourism students' career preferences, sources of influence and career choice factors.' *Journal of Hospitality & Tourism Education* 22(3), ss. 5-11.
- Kim, H. ve Park J. E. (2013). 'The role of social experience in undergraduates' career perceptions through internships' *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 12, ss.70-78.
- King, W. Y. P. ve Hang, K. W. F. (2011). 'Career perceptions of undergraduate gaming management students' *Journal of Teaching in Travel and Tourism*, 11(4), ss. 367-391.
- King, B., Mckercher, B. ve Waryszak, R. (2003). 'A Comparative Study Of Hospitality And Tourism Graduates in Australia And Honh Kong' *The International Journal Of Tourism Research*, 5(6), ss. 409-420.
- Ko, W. H. (2012). 'A Study Of The Relationships Among Effective Learning, Professional Competence, And Learning Performance In Culinary Field' *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(1), ss. 12-20.
- Koç, E., Yumuşak, S., Uluköy, M., Kılıç, R., ve Toptaş, A. (2014). 'Are Internship Programs Encouraging Or Discouraging? A Viewpoint Of Tourism And Hospitality Students In Turkey' *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 15, ss. 135-142.
- Koko, J., ve Guerrier, Y. (1994). 'Overeducation, Underemployment And Jop Satisfaction: A Study Of Finnish Hotel Receptionist' *International Journey of Hospitality Management*, 13(4), ss. 375-386.
- Koyuncu, M. (2000). 'Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Öğrencilerinin Turizm İşletmeleri Yöneticilerinden Beklentileri' *Kapadokya Toplantıları VII. Nevşehir: Erciyes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu* ss. 24- 35.
- Kozak, A. M. ve Dalkıranoğlu, T. (2013). 'Mezun Öğrencilerin Kariyer Algılamaları: Anadolu Üniversitesi Örneği' *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), ss: 41-52.
- Kozak, A. M. (2001). Konaklama İşletmelerinde Kariyer Planlaması. *Anadolu Üniversitesi Yayınları*. N:1326. EMYO Yayınları, No:12.
- Kuşlivan S. ve Kuşlivan Z. (2000). 'Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working In The Tourism Industry in Turkey' *Tourism Management*, 21, ss. 251-269.
- Kuşlivan, S. (2003). 'Characteristics of Employment and Human Resource Management in the Tourism and Hospitality Industry' S. Kuşlivan (Ed.) *Managing Employee Attitudes and Behaviors in the Tourism and Hospitality Industry*. 3-25, New York: Nova Science Publishers Inc.
- Lu, T. ve Adler, H. (2008). 'Career goals and expectations of hospitality and tourism students in China' *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 9, ss. 63-80.
- Mihail, D.M. (2006). 'Internship at Greek universities: An exploratory study' *Journal of Work place Learning*, 18(1), ss. 28-41.
- Nystrom, S. (2008). 'A winding road Professional trajectories from higher education to working life: A case study of political science and psychology graduates' *Studies in Continuing Education*, 30, ss. 215-229.
- Özen, Y. (2011). 'Kişisel Sorumluluk Bağlamında Kariyer Seçimini Etkileyen Sosyal Psikolojik Faktörler' *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*. 2(3), ss. 81-96.

- Olçay, A. ve Çelik Z. (2010). 'Turizm ve Otel İşletmeciliği Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin Otelcilik Mesleğine İlişkin Algıları' *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9(2), ss. 279 -301.
- Pang, L. W. L., Wong, S. C. K., ve Wong, N. C. M. (2013). 'School And Hotel Integration: Practices And Experiences From Stakeholders' *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, ss. 5-18.
- Patton, W. ve McMahon, M. (2006). 'Career Development and Systems Theory: Connecting Theory and Practice (2. Edition)' . *Sense Publishers, Rotterdam*.
- Pavesic, D.V., ve Brymer, R.A. (1990). 'Job Satisfaction: What's Happening To The Young Managers?' *The Cornell Hotel And Restaurant Administration Quarterly*, 30(4), ss. 90-96.
- Pelit E. ve Öztürk Y. (2010). 'Kariyer Tercihinde Kişisel Değişkenlerin Rolü: Turizm ve Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma' *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9(17), ss.207-234.
- Purcell K. ve Quinn J. (1996). 'Exploring The Education Employment Equation in Hospitality Management: A Comparison of Graduates And Hnds' *Int. J. Hospitality Management* 15(1), ss. 51-68.
- Richardson, S. (2009). 'Undergraduates' perceptions of tourism and hospitality as a career choice' *International Journal of Hospitality Management* , 28(3), ss. 382-388.
- Richardson, S. (2008). 'Undergraduate tourism and hospitality students' attitudes toward a career in the industry: Preliminary investigation' *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 8(1), ss. 23-46.
- Roney, S. ve Öztin , P. (2007). 'Career Perceptions of Undergraduate Tourism Students: A case Study In Turkey' *Journal Of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*. 6(1), ss. 4- 17.
- Saukkonen, P., Honkanen, A., ve Pesonen R. U. (2013). 'Multidisciplinary Tourism Studies In Finland Can A Minor Subject Steer Career Development?' *Journal Of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, ss. 260-265.
- Super, D. E. (2003). 'A life-span approach to career development In D. Brown, Career information, career counseling, and career development' *Boston, MA: Pearson Education*. ss. 32-40.
- Taşkın, M. (2006). 'Ortaöğretim Turizm Eğitiminde Staj ve İzmir İli Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Liselerinde Bir Uygulama' *Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir*.
- Teng, C. C. (2008). 'The Effects of Personality Traits and Attitudes on Student Uptake in Hospitality Employment' *International Journal of Hospitality Management*, 27, ss.76-86.
- Türkay, O. ve Solmaz, S. A. (2011). 'Liderlik Yeteneği Ve Kariyer Değerlerinin Turizmde Kariyer Yapma İsteği Üzerindeki Etkileri' *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), ss. 46-71.
- Türkay O. ve Yağcı K. (2007). 'Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Okulda ve Turizm Sektöründe "Öğrenme"lerinin Sektörden Ayrılma Eğilimlerine Etkisi' *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9(4), ss. 214-246.
- UNWTO (World Tourism Organization) Tourism Highlights (2014). "World Tourism Organization Publication" ss. 1-12.
- Uğur, A. (2003). İnsan Kaynakları Yönetimi, Sakarya: *Sakarya Kitabevi*.
- Ünlüönen, K. (2000). 'Turizm İşletmeciliği Öğretmenlik Programlarının Öğrenci Beklentileri Ve Algılamaları Açısından Değerlendirilmesi' *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, ss. 218-238.
- Ünlüönen, K. (2004). 'Turizm İşletmeciliği Öğretmenlik Programlarının Öğrenci Beklentileri ve Algılamaları Açısından Karşılaştırılması (1998-1999 ve 2003-2004 Öğretim Yılları)' *Ticaret ve Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, ss. 108-130.

- Ünlüöner K ve Boylu, Y. (2005). 'Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrencilerin Beklenti ve Algılamalarındaki Değişimin Karşılaştırılması' *Milli Eğitim*, 166 ss. 159- 174.
- Yanardağ, Ö., M. ve Avcı, M. (2012). 'Turizm Sektöründe İstihdam Sorunları: Marmaris, Fethiye, Bodrum İlçeleri Üzerine Ampirik Bir İnceleme' *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi* (3)2, ss.39-62.
- Wang, Y., F., Chiang, M., H. ve Lee, Y. (2014). 'The relationships amongst the intern anxiety, internship outcomes, and career commitment of hospitality college students' *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 15, ss. 86-93.
- Wang, J., Huyton, J., Gao, X., ve Ayres, H. (2010). "Evaluating Undergraduate Courses İn Tourism Management: A Comparison Between Australia And China" *Journal Of Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Education*, 9(2), ss. 46 – 62.
- Zengin, B., Şen, ve M., Taşar, O. (2011). 'Marmara Bölgesinde Turizm Lisans Öğrencilerinin Konaklama Sektöründe Cinsiyete Göre Kariyer Düşünceleriyle İlgili Bir Araştırma' *International Conference On Eurasian Economies, Session 3b*, ss. 217-225.
- Zhang, H.Q. ve Wu, E. (2004). 'Human resources issues facing the hotel and travel industry in China' *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 16(7), ss. 424–428.
- Zopiatis, A., ve Theocharous, A. L. (2013). 'Revisiting Hospitality Internship Practices: A Holistic Investigation' *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, ss. 33-46.